Zapobieganie zanieczyszczeniu wód związkami azotu ze źródeł rolniczych

Lata 2010–2018 (luty)

Najwyższa Izba Kontroli

Warszawa, lipiec 2018 r.

01 Dlaczego podjęliśmy kontrolę?

- Ochrona wód przed zanieczyszczeniami ze źródeł rolniczych jest ważnym obszarem wspólnotowej polityki ochrony wód oraz najpoważniejszym problemem na styku ochrony środowiska i rozwoju rolnictwa. Dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami azotanami pochodzenia rolniczego zobowiązuje państwa członkowskie do podejmowania szeregu działań w tym m.in.:
  - wyznaczenia na terytorium Państw Członkowskich obszarów będących strefami wrażliwymi na zanieczyszczenia związkami azotu, z których mają miejsce spływy do wód podatnych na takie zanieczyszczenia;
  - opracowania i wdrożenia programów działań dla tych obszarów, których realizacja powinna zapewnić ochronę wód powierzchniowych i podziemnych, a także monitorowania skuteczności tych programów.
- Alternatywnym postępowaniem wskazanym w Dyrektywie jest ustanowienie i wdrożenie programu działań na terenie całego kraju bez konieczności wyznaczania stref wrażliwych.

02 Dlaczego podjęliśmy kontrolę?

Mapa obszarów szczególnie narażonych (OSN) na odpływ azotanów ze zlewni rolniczej w Europie w 2015 roku

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie sprawozdania Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego w sprawie wykonania dyrektywy Rady 91/676/EWG dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (na podstawie sprawozdań państw członkowskich za okres 2012-2015).

03 Dlaczego podjęliśmy kontrolę?

Wyniki oceny eutrofizacji dla 1 616 JCW wód rzecznych, badanych w latach 2013-2015

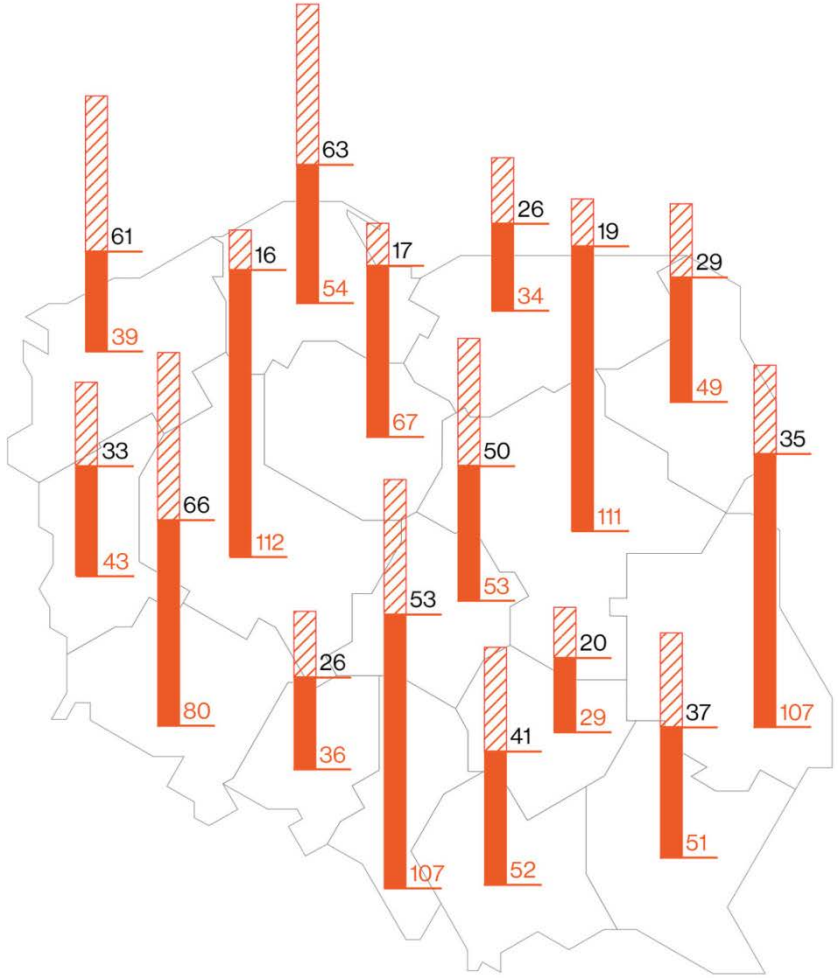

liczba JCW rzek, w których stwierdzono eutrofizację

liczba JCW rzek, w których nie stwierdzono eutrofizacji

- **Zakończona w 2017 r. kontrola NIK P/16/047 *Działania Inspekcji Ochrony Środowiska na rzecz poprawy jakości wód w rzekach* wykazała, że w 2016 r. we wszystkich wioś została sporządzona ocena stopnia eutrofizacji wód rzecznych łącznie dla 1616 JCW, badanych w latach 2013–2015. Zjawisko eutrofizacji wystąpiło w przypadku 1024 JCW (63,4%).**

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

04 Dlaczego podjęliśmy kontrolę?

- Polska podjęła realizację wymogów zawartych w dyrektywie azotanowej z dniem wstąpienia do Unii Europejskiej, czyli od 1 maja 2004 r., decydując się na wyznaczenie stref zagrożenia, tzw. obszarów szczególnie narażonych (OSN).
- Podjęte działania, pomimo ponad 13-letniego okresu wdrażania omawianych przepisów, nie zapewniły pełnego wdrożenia ww. dyrektywy.
- Trybunał Sprawiedliwości UE, wyrokiem z dnia 20 listopada 2014 r., orzekł, iż Polska: nie określiła w wystarczający sposób wód, które mogą zostać zanieczyszczone azotanami pochodzenia rolniczego oraz wyznaczyła w sposób niewystarczający strefy zagrożenia i przyjęła programy działań dotyczące ochrony wód przed ww. zanieczyszczeniami, które obejmują środki niezgodne z dyrektywą azotanową.

05 Co kontrolowaliśmy?

Czy organy administracji publicznej prawidłowo i skutecznie zapobiegały zanieczyszczeniu wód związkami azotu ze źródeł rolniczych?

W szczególności:

- Czy zapewniono prawidłowe wyznaczenie wód wrażliwych na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów szczególnie narażonych na te zanieczyszczenia?
- Czy zapewniono właściwe opracowanie i pełne wdrożenie programów działań mających na celu ograniczenie odpływu związków azotu pochodzenia rolniczego?
- Czy zapewniono skuteczny nadzór i kontrolę wdrażania działań dotyczących ograniczenia zanieczyszczenia wód związkami azotu pochodzenia rolniczego i osiągania założonych efektów?
- Czy rzetelnie i terminowo informowano Komisję Europejską o stanie wdrażania dyrektywy azotanowej?
- Czy podejmowano wystarczające działania w celu wsparcia finansowego gospodarstw rolnych w zakresie związanym z ich dostosowaniem się do wymogów dyrektywy azotanowej?

06 Kogo kontrolowaliśmy?

- Ministerstwo Środowiska
- Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
- Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
- Centrum Doradztwa Rolniczego
- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Centrala i 6 oddziałów regionalnych)
- 6 regionalnych zarządów gospodarki wodnej
- 6 wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego
- 6 wojewódzkich inspektoratów ochrony środowiska

07 Stwierdzony stan – wyznaczanie wód wrażliwych i OSN

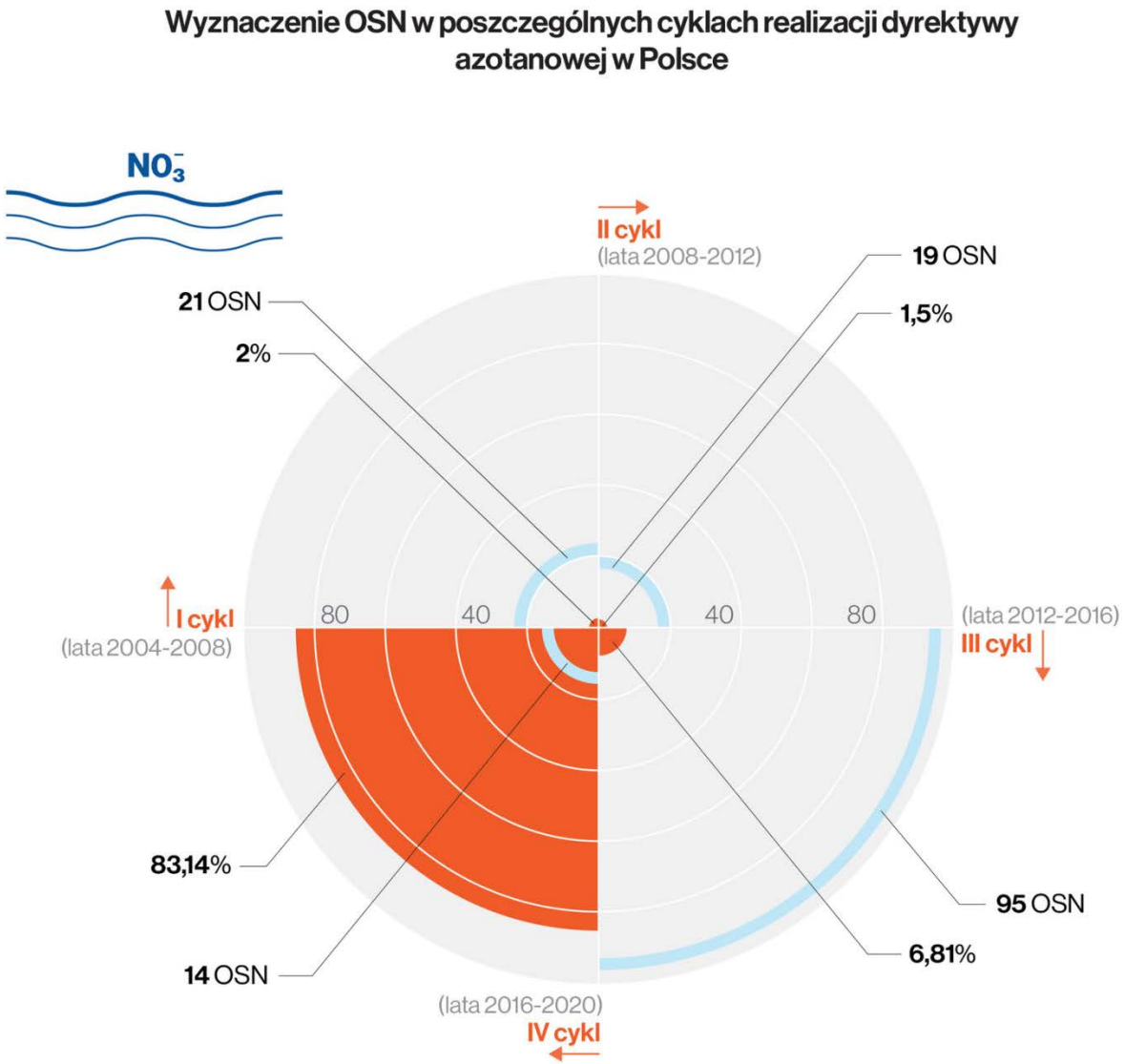

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

08 Stwierdzony stan – wyznaczanie wód wrażliwych i OSN

- W trzecim cyklu realizacji dyrektywy azotanowej (lata 2012-2016) dyrektorzy pięciu rzgw wyznaczyli łącznie 312 wód wrażliwych i 95 OSN o pow. 21 309,4 km^2, stanowiącej 6,81% powierzchni kraju.

Kontrola wykazała, że zostało to dokonane bez:

- uwzględnia wszystkich wymagań i kryteriów określonych w art. 47 ust. 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne oraz wskazanych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych,
- zastosowania zasady przezorności,
- weryfikacji – zgodnie z art. 3 ust. 4 dyrektywy azotanowej oraz zasadą pierwszeństwa – konieczności wyznaczenia takich wód w przypadku ponad 1 600 jednolitych części wód, odnośnie do których dysponowano wiedzą o zidentyfikowanym wpływie presji rolniczej na te wody.

09 Stwierdzony stan

- Nieprawidłowości w wyznaczaniu wód wrażliwych i OSN w trzecim cyklu realizacji dyrektywy azotanowej wynikały przede wszystkim z wykonania decyzji podejmowanych przez Ministra Środowiska oraz Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi tj.:

  – ustalenia przez ww. Ministrów w 2010 r. spójnej strategii wyznaczania OSN w efekcie czego została opracowana na zlecenie MRiRW ekspertyza, która nie określała w sposób wystarczający wpływu presji rolniczej na stan wód powierzchniowych i podziemnych i nie została uzupełniona w tym zakresie. Pomimo tego stanowiła ona podstawę do wyznaczania przez dyrektorów rzgw obszarów szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego w trzecim cyklu wdrażania dyrektywy azotanowej oraz stanowiła podstawę uzasadnienia stanowiska Polski przedstawionego KE w sprawie implementacji dyrektywy azotanowej;

  – podjęcia przez ww. Ministrów w kwietniu 2012 r. decyzji o konieczności dokonania analizy pod kątem zmniejszenia powierzchni OSN na terenie sześciu województw. Decyzja ta została podjęta pomimo braku merytorycznych podstaw, jedynie z obawy przed wystąpieniem protestów rolników. Realizując tę decyzję, przekazaną przez Prezesa KZGW, dyrektorzy pięciu rzgw w 2012 r. wyznaczyli łącznie jedynie 168 wód wrażliwych i 49 OSN o pow. 13 935,04 km^2, stanowiącej 4,46% powierzchni kraju.

W związku z tym proces ustalania wód wrażliwych i OSN w trzecim cyklu realizacji dyrektywy azotanowej zdeterminowały decyzje podejmowane z pominięciem przesłanek merytorycznych wynikających z przepisów prawa krajowego i dyrektywy azotanowej.

10 Stwierdzony stan – wyznaczanie wód wrażliwych i OSN

- W czwartym cyklu realizacji dyrektywy azotanowej (lata 2016-2020) merytoryczną podstawą wyznaczenia wód wrażliwych i OSN były opracowania wykonane przez podmioty zewnętrzne na zlecenie poszczególnych dyrektorów rzgw.
- Opracowania te uwzględniały obowiązujące kryteria wyznaczania wód wrażliwych określone w przepisach krajowych, a także zasadę przezorności.
- W oparciu o nie dyrektorzy sześciu rzgw wyznaczyli 1495 wód wrażliwych i 14 OSN o pow. 259 960,68 km^2, stanowiącej 83,14% powierzchni kraju.
- Tym samym, przy niezmienionym stanie prawnym i podobnych uwarunkowaniach co do stanu wód i wpływu na nie presji rolniczej, w czwartym cyklu wdrażania dyrektywy azotanowej zwiększono powierzchnię OSN na obszarze kraju ponad 12-krotnie w stosunku do trzeciego cyklu.

Wyznaczenie wód wrażliwych i OSN w trzecim i czwartym cyklu realizacji dyrektywy azotanowej

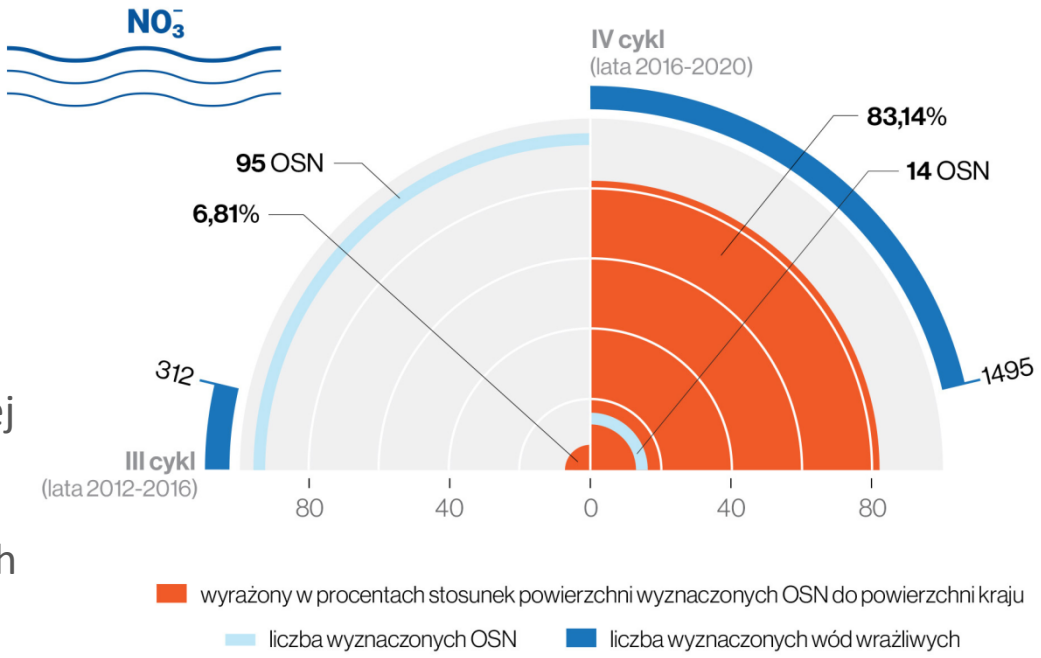

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Stwierdzony stan – programy działań

Opracowanie i wdrożenie programów działań mających na celu ograniczenie odpływu związków azotu pochodzenia rolniczego w trzecim cyklu realizacji dyrektywy azotanowej

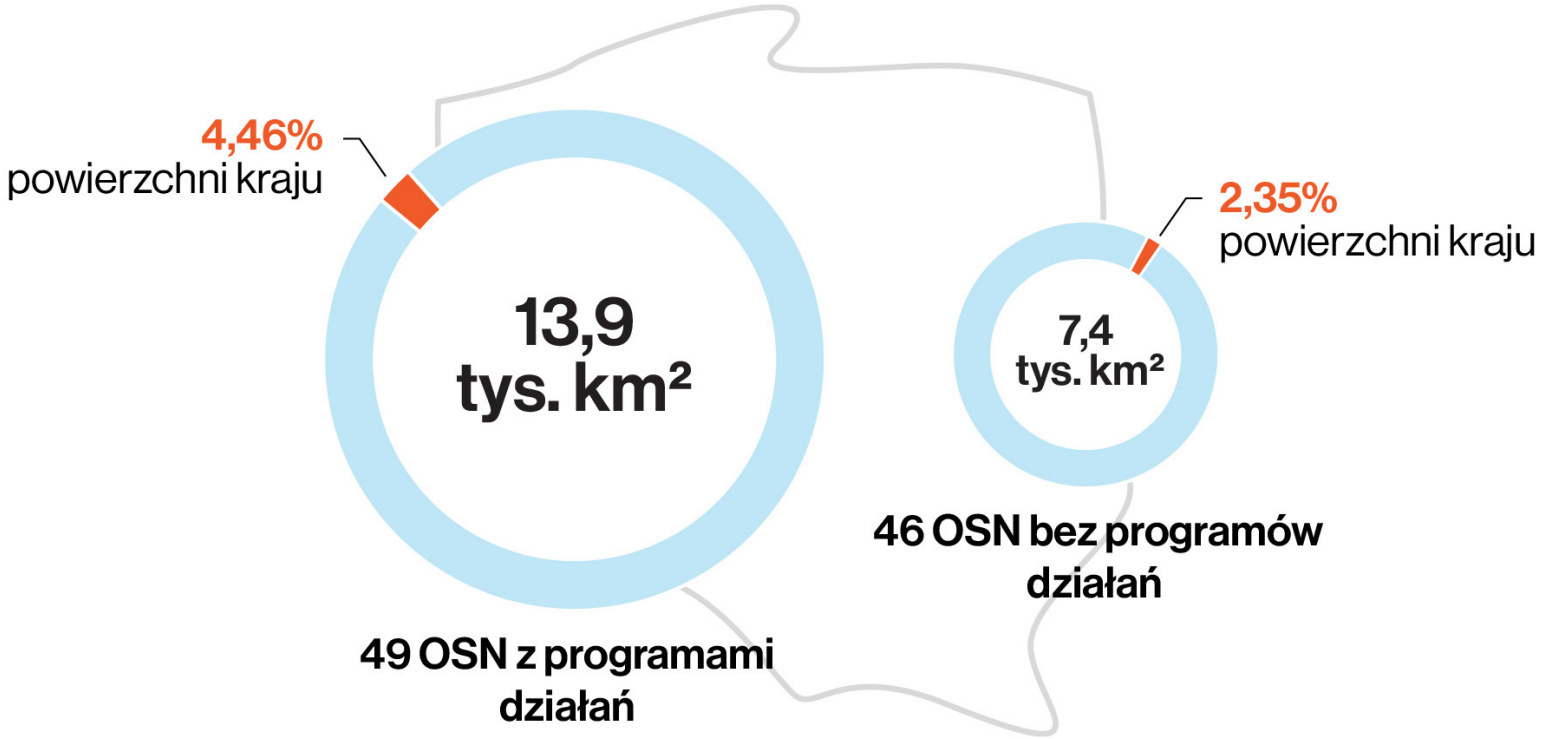

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Stwierdzony stan – programy działań

- Dyrektorzy rzgw w programach działań, mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych, dla OSN wyznaczonych w 2012 r.:
  - nie uwzględnili wszystkich środków zaradczych wymienionych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać programy działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.
  - wprowadzili regulacje, ograniczające możliwość kontroli, monitorowania oraz dokumentowania wskazanych w nich środków zaradczych, polegające na podmiotowym ograniczeniu obowiązku opracowania planu nawożenia oraz bilansu azotu.
- Dyrektorzy rzgw nie dokonali aktualizacji programów działań dla OSN, wprowadzonych w 2012 r. i 2013 r. w przypadku utraty ważności bądź zmian aktów prawnych przywołanych w ich treści, a także w celu dostosowania ww. programów działań do wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 listopada 2014 r. w sprawie C-356/13 odnośnie zarzutów, wynikających z niewystarczającej transpozycji – do przepisów krajowych – regulacji zawartych w dyrektywie azotanowej.
- Prezes KZGW oraz dyrektorzy rzgw nie zapewnili opracowania – w terminie roku od wyznaczenia OSN – programów działań dla 46 OSN o łącznej powierzchni 7374,34 km^2, wyznaczonych w latach 2015–2016, czym naruszono art. 5 ust. 1 dyrektywy azotanowej oraz zasadę pierwszeństwa.

Stwierdzony stan – programy działań

- Reagując na zarzuty KE dotyczące niewłaściwej realizacji postanowień dyrektywy azotanowej, Minister Środowiska od 2012 r. konsekwentnie podejmował działania w celu ustanowienia jednego programu działań na terenie całego kraju.
- W ich efekcie od 24 sierpnia 2017 r. nastąpiła diametralna zmiana w podejściu do wdrażania przez Polskę dyrektywy azotanowej. Zgodnie bowiem z art. 104 ust. 1 ustawy – Prawo wodne z 2017 r., w celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu, opracowuje się i wdraża program działań na obszarze całego państwa.
- Realizując ww. obowiązek Minister Środowiska w sierpniu 2017 r. przekazał Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi w celu uzgodnienia projekt programu działań. Projekt programu spełniał wszystkie wymogi określone w art. 104 ust. 2 ustawy – Prawo wodne z 2017 r. oraz został przygotowany z uwzględnieniem zasad określonych w art. 104 ust. 3 tej ustawy.

14 Stwierdzony stan – nadzór i kontrola

- Działanność kontrolowanych wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska nie zapewniła w sposób wystarczający wykonania przez te organy obowiązku sprawowania kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczenia w zakresie realizacji przez prowadzących działalność rolniczą na OSN wymogów określonych w programach działań.
- Liczba skontrolowanych przez WIOŚ podmiotów prowadzących działalność rolniczą na OSN wynosiła od jednego do pięciu – w przypadku dziewięciu OSN oraz od sześciu do 50 – w przypadku 21 OSN.
- Pięciu z sześciu kontrolowanych wioś nie przeprowadziło w okresie objętym kontrolą żadnej kontroli na łącznie 14 OSN.

Liczba kontroli terenowych przeprowadzonych w latach 2014-2016 u gospodarujących na OSN (z wdrożonymi programami działań) przez kontrolowane wojewódzkie inspektoraty ochrony środowiska

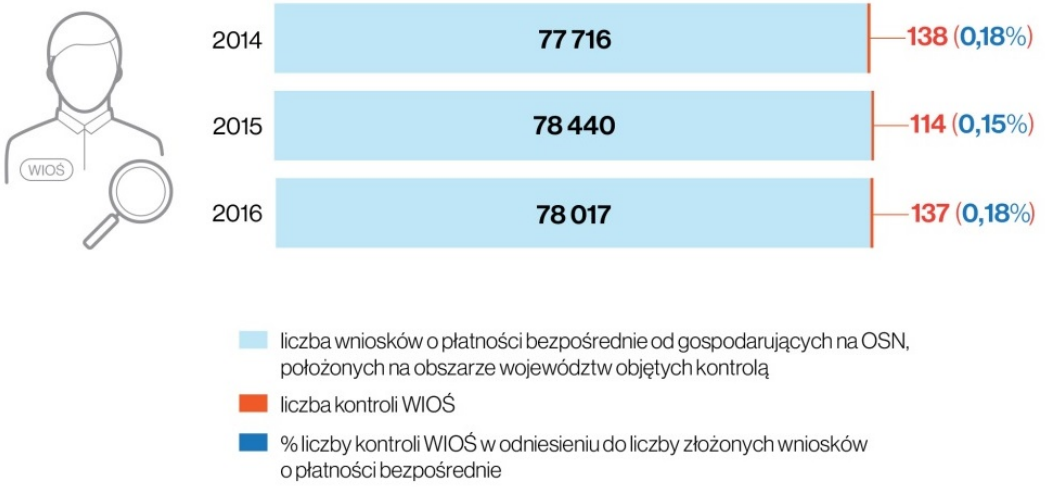

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Stwierdzony stan – nadzór i kontrola

- Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej nie prowadził skutecznego nadzoru nad działalnością dyrektorów rzgw, o czym świadczą stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości przy realizacji przez nich postanowień dyrektywy azotanowej w trzecim cyklu jej wdrażania.
- Niewystarczający był nadzór Ministra Środowiska nad działalnością Prezesa KZGW związaną z realizacją postanowień dyrektywy azotanowej. Minister nie kontrolował prawidłowości sprawowanego przez Prezesa KZGW nadzoru nad dyrektorami rzgw, a także nie wydawał wytycznych mających na celu prawidłowe wdrażanie dyrektywy azotanowej. Nie sprawował także zwierzchniego nadzoru nad wykonywaniem przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczenia i wypełniania obowiązków przez prowadzących działalność rolniczą na OSN.

Stwierdzony stan – nadzór i kontrola

- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa prawidłowo prowadziła kontrolę wypełniania przez rolników gospodarujących na OSN wymogów wzajemnej zgodności. W latach 2014–2017 Agencja przeprowadziła ponad 2 tys. kontroli na miejscu w zakresie wzajemnej zgodności u gospodarujących na OSN. W trakcie tych kontroli stwierdzono ponad 600 naruszeń dotyczących przestrzegania wymagań dyrektywy azotanowej na OSN.
- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi prawidłowo sprawował nadzór nad realizacją zadań ARiMR i jednostek doradztwa rolniczego w zakresie wdrażania przez nie, w ramach posiadanych kompetencji, działań mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia wód związkami azotu pochodzenia rolniczego.

Stwierdzony stan – edukacja prowadzących działalność rolniczą na OSN

- W sześciu objętych kontrolą wojewódzkich ośrodkach doradztwa rolniczego zrealizowano łącznie 1099 szkoleń uwzględniających zagadnienia dotyczące ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych, na których przeszkolono w sumie 19 669 osób. W ramach prowadzenia doradztwa rolniczego, udzielonych zostało 12 857 porad związanych z realizacją dyrektywy azotanowej, odbyto 1692 spotkania informacyjne, przeprowadzono 381 lustracji gospodarstw, opracowano 48 planów nawożenia/bilansu azotu. Pracownicy wodr brali udział w szkoleniach organizowanych przez Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie konferencjach i seminariach oraz szkoleniu e-learningowym, dotyczących ograniczenia odpływu azotu ze źródeł rolniczych.

- Centrum Doradztwa Rolniczego, jako odpowiedzialne za zapewnienie jednolitości działania wodr, opracowało 12 materiałów edukacyjnych, w postaci poradników metodycznych, metodyk doradzania, materiałów szkoleniowych, broszur, aplikacji informatycznych wspomagających wodr w realizacji zadań adresowanych do rolników gospodarujących na obszarach szczególnie narażonych na zanieczyszczenia azotanami pochodzenia rolniczego.

Stwierdzony stan – edukacja prowadzących działalność rolniczą na OSN

- W większości kontrolowanych wodr nie posiadano danych o odsetku przeszkolonych rolników na OSN w odniesieniu do wszystkich gospodarujących na tych obszarach, co nie sprzyjało planowaniu działalności szkoleniowej na OSN. Uzyskanie takich danych utrudniał brak ustawowego dostępu wodr do istniejących ewidencji gospodarstw rolnych.
- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie opracował Kodeksu Dobrych Praktyk Rolniczych dla stref OSN stanowiącego zbiór podstawowych zasad i źródeł informacji dla rolników m.in. w zakresie postępowania z nawozami zawierającymi azot, pomimo wskazania takiej potrzeby już w 2010 r. Działania w tym zakresie podjęto po uchwaleniu w 2017 r. nowej ustawy – Prawo wodne.

Stwierdzony stan – informowanie Komisji Europejskiej o stanie wdrożenia dyrektywy azotanowej

- Opracowany w Krajowym Zarządzie Gospodarki Wodnej Raport z realizacji przepisów dyrektywy azotanowej został przyjęty przez Kierownictwo resortu środowiska i w dniu 24 października 2016 r. przekazany do p.o. Prezesa KZGW celem wysłania do KE za pośrednictwem systemu ReportNet. Raport ten obejmował okres od 1 maja 2012 r. do 30 kwietnia 2016 r. i został przekazany do KE w terminie zgodnym z art. 10 ust. 2 dyrektywy azotanowej.

- Minister Środowiska nie przekazał Komisji Europejskiej tekstów rozporządzeń dyrektorów rzgw w sprawie wyznaczenia wód wrażliwych oraz OSN w trzecim i czwartym cyklu wdrażania dyrektywy azotanowej oraz tekstów rozporządzeń dyrektorów rzgw w sprawie wprowadzenia programów działań trzecim cyklu wdrażania dyrektywy azotanowej. Postępowanie to było niezgodne z art. 12 ust. 3 dyrektywy azotanowej.

Stwierdzony stan – wsparcie finansowe rolników

- Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi rozporządzeniem z dnia 23 października 2015 r. określił szczegółowe warunki i tryb przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej na operacje typu *Inwestycje w gospodarstwach położonych na obszarach OSN* w ramach poddziałania *Wsparcie inwestycji w gospodarstwach rolnych*, objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020. Nabór wniosków przeprowadzono jednorazowo, w okresie od 10 lutego do 10 marca 2016 r. W jego ramach złożonych zostało 280 wniosków, dotyczących inwestycji na kwotę 24 429,0 tys. zł.

  Ostatecznie pomoc przyznana została 114 podmiotom, a ze 112 (dwóch nie przystąpiło do podpisania umowy) zostały zawarte umowy na kwotę dofinansowania 4354,0 tys. zł, tj. 2,7% kwoty limitu wyznaczonego na dofinansowanie inwestycji na OSN.

Stwierdzony stan – wsparcie finansowe rolników

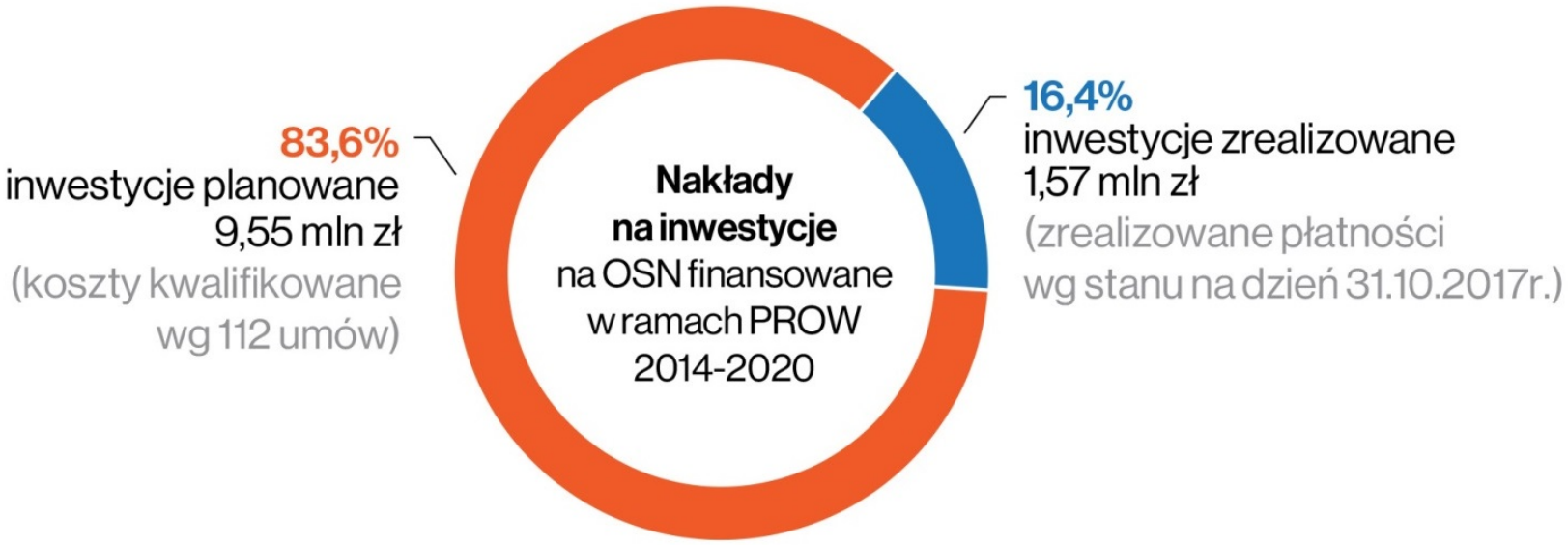

Źródło: Opracowanie własne NIK na podstawie wyników kontroli.

Stwierdzony stan – wsparcie finansowe rolników

Efekty planowanych i zrealizowanych inwestycji w gospodarstwach położonych na obszarach OSN finansowane w ramach PROW 2014-2020

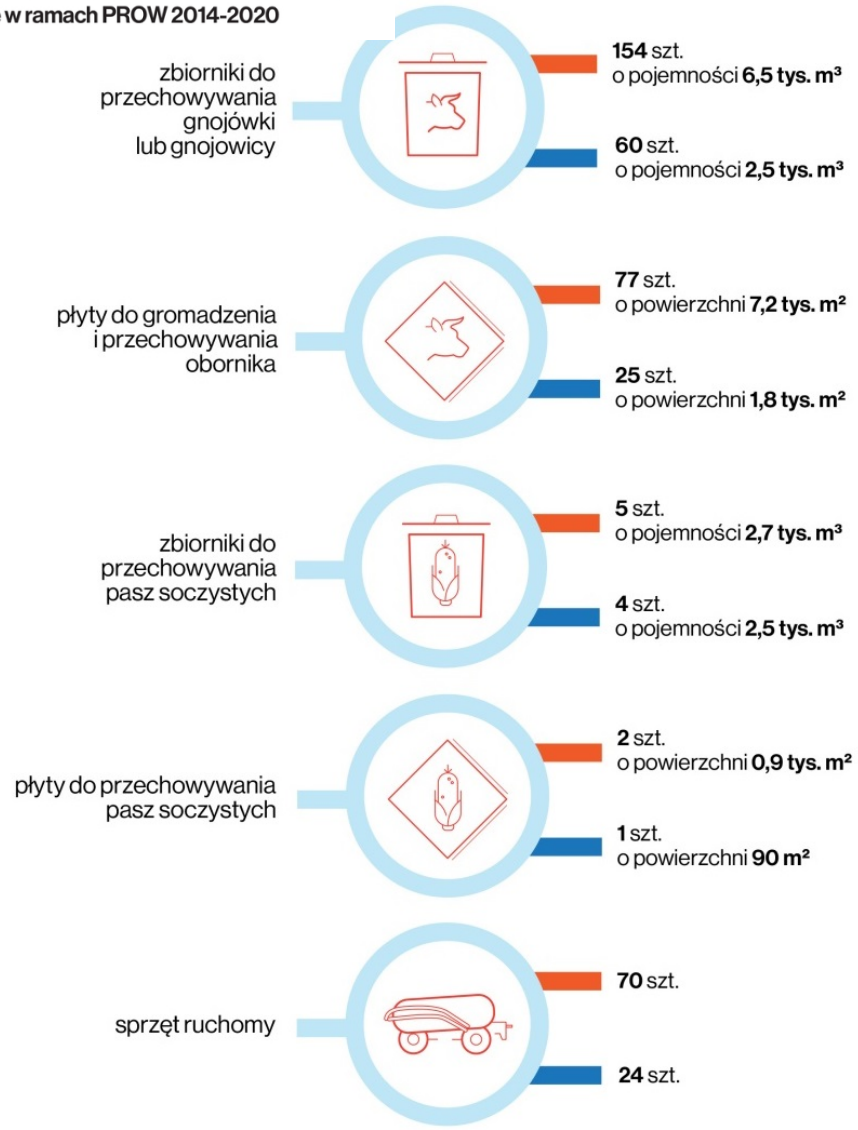

Źródło: Opracowanie własne NIK podstawie wyników kontroli.

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działania organów administracji publicznej podejmowane w celu zapobiegania zanieczyszczeniu wód związkami azotu ze źródeł rolniczych.

Ocena ogólna

NIK negatywnie ocenia:

- oddziaływanie Ministra Środowiska i Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi na sposób i zakres wyznaczenia przez dyrektorów regionalnych zarządów gospodarki wodnej wód wrażliwych i OSN w trzecim cyklu wdrożenia dyrektywy azotanowej (lata 2012-2016);
- brak uwzględnienia – przy opracowywaniu programów działań mających na celu ograniczenie odpływu związków azotu pochodzenia rolniczego w poszczególnych OSN – wszystkich wymogów określonych w przepisach prawa krajowego i w dyrektywie azotanowej, ograniczając przy tym w istotny sposób możliwość kontroli, monitorowania oraz dokumentowania wskazanych w tych programach środków zaradczych;
- nieopracowanie programów działań dla 46 OSN o łącznej powierzchni 7374,34 km2, wyznaczonych dodatkowo w trakcie trzeciego cyklu realizacji postanowień dyrektywy azotanowej, tj. w latach 2015–2016.

Ocena ogólna

NIK negatywnie ocenia:

- realizację przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska obowiązku kontroli rolniczych źródeł zanieczyszczenia i wypełniania obowiązków określonych w programie działań przez prowadzących działalność rolniczą na OSN;
- sprawowanie przez Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej nadzoru nad realizacją przez dyrektorów rzgw postanowień dyrektywy azotanowej;
- sprawowanie przez Ministra Środowiska nadzoru nad zapewnieniem realizacji przez Prezesa KZGW postanowień dyrektywy azotanowej, a także brak sprawowania zwierzchniego nadzoru nad wykonywaniem przez wojewódzkich inspektorów ochrony środowiska zadań kontrolnych na OSN.

Ocena ogólna

NIK pozytywnie ocenia:

- realizację przez dyrektorów rzgw postanowień dyrektywy azotanowej w czwartym cyklu jej wdrażania;
- przygotowanie przez Prezesa KZGW, przekazanego Komisji Europejskiej w 2016 r., raportu ze stanu oraz efektów wdrożenia dyrektywy azotanowej w Polsce pod względem terminowości i zgodności z przepisami prawa;
- działania Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa podejmowane w celu wsparcia finansowego gospodarstw rolnych w ich dostosowaniu do wymogów dyrektywy azotanowej;
- realizację przez ARiMR kontroli wypełniania przez rolników gospodarujących na OSN wymogów wzajemnej zgodności.

Ocena ogólna

NIK pozytywnie ocenia:

- realizację przez jednostki doradztwa rolniczego edukacji dla prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie upowszechniania dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenia dla nich specjalistycznego doradztwa;
- sprawowanie nadzoru przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi nad realizacją zadań ARiMR i jednostek doradztwa rolniczego w zakresie wdrażania przez nie, w ramach posiadanych kompetencji, działań mających na celu ograniczenie zanieczyszczenia wód związakmi azotu pochodzenia rolniczego.

Wnioski

Do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi

- podjęcie działań w celu określenia w ustawie o jednostkach doradztwa rolniczego prawa dla wojewódzkich ośrodków doradztwa rolniczego do korzystania z danych zgromadzonych w systemach ewidencji: producentów, gospodarstw rolnych oraz wniosków o przyznanie płatności, o których mowa w przepisach ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. *o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.* Uprawnienie to jest niezbędne dla racjonalnego współdziałania przez te jednostki w realizacji zadań wynikających z programu działań mającego na celu zmniejszenie na obszarze całego kraju zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu;

- pilne sfinalizowanie prac nad opracowaniem zbioru zaleceń dobrej praktyki rolniczej.

Wnioski

Do Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi wraz z Ministrem Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej

- opracowanie modelu skutecznego wsparcia finansowego gospodarstw rolnych w celu ich dostosowywania do wymogów zawartych w programie działań mającym na celu zmniejszenie na obszarze całego kraju zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu.

Wnioski

Do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska

- przygotowanie wytycznych do prowadzenia przez organy Inspekcji Ochrony Środowiska kontroli stosowania programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych przez podmioty prowadzące produkcję rolną i działalność, w ramach której są przechowywane odchody zwierzęce lub stosowane nawozy.

Źródło: Fotolia.com

Najwyższa Izba Kontroli

Departament Środowiska